

Menuț Maximinian : critic și poet

MIHAI POSADA

Uniunea Scriitorilor din România
Filiala Sibiu

e-mail:

mihaiposada@yahoo.com

Article history

Received: 01.09.2020

Received in revised form:13.12.2020

Accepted: 15.12.2020

Available online:30.12.2020

Title: “Menuț Maximinian : critic and poet”

Abstract: As a poet and literary critic, Maximinian Menuț combines in the volumes *Crucea nopții* [*Cross of the Night*] (poems, 2018) and *Puterea secretă a cărților* [*The Secret Power of Books*] (literary chronicles, 2020), the art of the word with the love of ethnography, making vibrate both the nostalgic chord of memory and the Malaysian and North American exotism transformed into poetry. In the volume of literary chronicles, the same appetite of the ethnographer for the cultural history of his nation sublimates, through the filter of the experience of the journalist and the professional reader, in a book of homage to Romanian culture.

Keywords: poems; culture; critical essay; art of the written word;

Cu o prefață de Constantin Cubleşan («Aforismul ca expresie nostalgică a vieții») și o postfață de Andrei Moldovan («Profil de poet»), bistrițeanul Menuț Maximinian se prezintă în fața cititorilor cu o a patra culegere de versuri: *Crucea nopții* (Cluj-Napoca: Editura Școala Ardeleană, 2018 – 80 p.), după: *Noduri în haos* (Eurobit Publishing House, 2012), *Muchia malului* (Tipo Moldova, 2013), *Trenul vieții/Treni i jetes* (Amanda Edit Ferlag, 2016)¹. Volumul

¹Menuț Maximinian este absolvent al Universității Babeș-Bolyai, Facultatea de Litere, Secția română-etnologie, cu un masterat în Etnologie la Universitatea de Nord, Baia Mare. Metafora titlului ales este cu tot dinadinsul neîntâmplătoare, autorul fiind un nostalgic rural cu monografiile, studii și culegeri de etnologie publicate: *Rugăciunea cântată* (Eikon, 2010), *Riturile de trecere* (în colab. Cu Vasile Filip, Eikon, 2012), *Poteci de dor* (Charmides, 2016), *Sărbătorile ciclului social și calendaristic sau Munci și zile în Ținutul Bistriței și Năsăudului* (în colab. Cu Vasile Filip, Editura Școala

se compune din două cicluri intitulate: „Copilul de apă” (pp. 7-51) și „Stingher în miezul lumii” (pp. 53-72). În cel dintâi, reverberează amintiri puternic înrădăcinate în conștiința auctorială, imagini și retrăiri din lumea satului copilăriei; iar cel de-al doilea se deschide spre zările universului locuit, colindate în etapele vieții de poetul iubitor bucuros de tradiții și curios de formele datinilor și obiceiurilor din tot locul.

Versurile sunt laconice, lapidaritatea și simplitatea lor dovedind predilecția pentru concizie deprinsă, poate, în practica jurnalistică, de actualul director al cotidianului *Răsunetul* din Bistrița. Aceasta amintește de stilul «ermetic» al poeziei cultivate odinioară de absolvenții redacției-școală literară *Echinox*, de la Cluj. Poema care dă titlul cărții exemplifică, pentru întreg volumul, impresia bunei vecinătăți a textelor cu austeritatea modernilor italieni Ungaretti, Montale, aduce cu grecul Elytis, amintind puțin, aici, și de Kant: „Mireasmă de flori sălbatice/ Peste valea/ În care vântul își are culcușul.// Iisus privește spre cerul înstelat,/ Iar licuricii se ascund după lună”. O sevă curată, rafinată, adâncă au versurile acestea, de la „mireasma de flori sălbatice” (*Crucea nopții*, p. 11), la „mirosul de cer” când „Maica Sfântă bea ceai din fructe sălbatice...” (*Primăvară în Transilvania*, p. 18). Lumea satului pare de vis: cimitirul în care, cuviincios, poetul intră desculț are „pământ iertător” – metaforă cuceritoare prin frustețe (*Cruci*, p. 13).

Tandrețea copleșește sufletul copilului etern care aude cum: „Tropot de cai/ Pune stăpânire pe timpan/ Până la apusul lumii...” (*Apus*, p. 14); *Primăvara asta/ Încape în ghiozdan*” (*Primăvară*, p. 20); o imagine parcă proiectată de Chagall: „Prin fereastra/ din biserica bunicii/ Privesc spre cer/ Strămoșii mei// În depărtare/ Holdele devin pâine// Poți să zbori/ De mână cu copilăria” (*Strămoșii*, p. 37). Fascinat de „apusul lumii” dar și de „lumea începuturilor”, o strună vibrând e versul poetului în care lumea pierdută a vechiului sat – cu toate-ale sale cândva așezate ca pentru vecii – cucerește prin farmecul unei nostalgii cum în pictura marilor «naivi» ori în iernile bătrânului Bruegel: „Copiii/ Vestesc/ În ritm de nea.// Munți albi/ Țin în căuș/ Vatra satului (*Stele*

Ardeleană, 2016), *Poveștile Paștelui. Tradiții vii din Ținutul Bistrița-Năsăud* (Lumea Crediinței, 2019). Dar și autor de critică literară: *Vremea sintagmelor* (Karuna, 2010) *Pomul cu litere* (Karuna, 2011), *Cronica de gardă* (Karuna, 2013), *Cărți și contexte critice* (Țibuna, 2017), *Puterea secretă a cărților* (Neuma, 2020).

Crucea Nordului a Episcopiei Europei de Nord i-a fost conferită condeierului de mare finețe Menuț Maximilian, la Copenhaga, încununând o panoplie de distincții, din care mai menționăm doar: Premiul pentru poezie al Malaeziei; Premiul pentru poezie al Institutului de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă-New York, Premiul pentru poezie al Universității din Istanbul și ICR, Premiul festivalului de proză „Liviu Rebreanu” alUSR, Premiul Centrului Cultural Român din Barcelona pentru creație literară și distincție din partea Filialei Sibiu aUSR.

albe, p. 19)”. O lume uneori șăgalnică, năstrușnică (*Ipoteze*, p. 23). O declarație a primatului emoției copleșind rostirea (*Inima*, p. 24). Pentru orășean, mirifice sunt: „Merele –/îngeri pe pământ” (*E iarnă iar*, p. 27). «Ludic, modern, postmodern», cum precizează Horia Gârbea, oarecum asemenea cu Goga & Coșbuc sau, precum spune Andrei Moldovan, Menuț Maximinian reușește, prin toate cele amintite: «o naștere nouă a rusticului într-un spațiu spiritual nou»; într-un climat orășenesc, urban, citadin, este adusă la zi această reînnoire a satului din memorie – iată alchimia revelată a formulei poetice dintr-o carte ce aduce „Icoane cu/ Bucurii” (*Povești*, p. 28).

Sunt și sfâșieri contemporane acerbe, tulburătoare, ce «nasc din nou», în termenii unei contemporaneități înecate în propriile deșeuri, imagini ale modernității în negativ, cum în textul *O pasăre*, figura tragică a vulturului pus de zei să îi ciopârțească ficatul lui Prometeu se regăsește în drama ecologică produsă de „pungile de plastic/ Viu colorate” ce sufocă planeta (p. 29); altfel decât și totdeodată asemenea dramei «albatrosului ucis» al lui Labiș. Și o revenire, în sensul acelei re-nașteri, la stabilitatea și calmul valorilor (V. Nemoianu) miturilor fondatoare, tămăduitoare, ca în textul *Răspântie* (p. 39). Transfigurarea blagiană a numelui scrijelit în coaja copacului – oficiată de Menuț Maximinian – înseamnă confruntarea cu timp și păcat mântuit (*Numele*, p. 32). Naivitate jucată și puritate uluitoare se ating, vibrând într-o străfulgerare de haiku a clopotului din *Sara pe deal eminesciană*: „La margine de sat/ Drumul urcă/ Spre cer” (*Peisaj*, p. 34), ca-ntr-un tablou de Chirico, uimit de «sofianicul care coboară» imanent în tablou. Citit atent, un text precum *Ler din cer* dezghioacă foi de vers din Radu Gyr și Eminescu (p. 42). Înțelepciuni comprimate bătrânește în cuvinte puține ca toate înțelepciunile, cum și la Blaga, poetul «liniștii între lucruri bătrâne», așteaptă în *Satul meu* (p. 43). Curajos în abordare fără a blasfemia cu nimic textul canonic, în *Petru* (p. 44). O fâlfăire de aripi din Selma Lagerlöf (prima femeie laureată Nobel pentru Literatură la 1909, și tot prima femeie membră a Academiei Suedeze la 1914), în *Primăvară* (p. 49). Întregul ciclu este o invitație la poveste, cu regretul lumii pierdute a satului mirific, un suav îndemn la visare, ca în textul *Demult*: „Amândoi/ Pagini din aceeași carte/ În orașul în care luna vine din felinare” (p. 50), iar *Pasărea-Suflet* din studiul de antropologie culturală indo-europeană a lui Gheorghe Pavelescu devine aici „Sufletul pasăre” cantonat în nucul plin cu bătrânii familiei, ca un stâlp funerar (*Sub nuc*, p. 51).

Stinger în *miezul lumii*, cea de-a doua parte a cărții *Crucea nopții*, consemnează impresii lirice de pe meridianele planetei, pe unde a trecut autorul în vastele-i călătorii ca etnolog și jurnalist găzduit în suflet de poet. Cele două cicluri se potențează reciproc, prin forța comparației; lumea rural-tradițională și aceea urbanizată contemporan sporind, fiecare, în

expresivitate. Firește, cele două universuri culturale nu ființează antagonic, nici cu totul separat, metropolele lumii nefiind, în fond, decât concreșteri ale etnoculturilor în speță locală, zonală, folclorică. Pentru poet, asta înseamnă depărtare (*Madrid*, p. 55), transfer al propriului bagaj etno-identitar (*Crăciun la Kuala Lumpur*, p. 56), ori o benefică împrăștiere a iubirii în mitologica & exotica Malaezia: „Pe plaja din Pankor” (*Cercei*, p. 57). Și marile orașe, cu poezia lor metropolitană, dau prilej de reflecții despre iubire, existență, transcendent. Aici, „ierburi necunoscute” produc un sentiment de înstrăinare, alienare, teamă (*Lumi*, p. 62); ironie discretă dar fermă în *Visul lui Columb* (p. 63). Megapolisul nord-american iscă un omagiu poetic (*Delir liric*, p. 65); relativitatea resimțită a timpului între Bătrânul Continent și Lumea Nouă (*My clock*, p. 66). O frumoasă metaforă mărturie de dragoste a călătorului: „Casa mea/ Are culoarea sufletului tău/ Și e mereu cu mine” (*Tu*, p. 72) încheie această înviorantă, francă și senină carte de versuri, ilustrând cu demnitate simplitatea frumuseții.

Menuț Maximinian dezvăluie în culegerea de versuri *Crucea nopții* un spirit proteic, ludic bine temperat, meșteșugar cu elemente sacre, simple, familiare și lipsite de opulență, pure, puse în operă cu inocența – «paradoxală» pentru poetul matur – al *Micului Prinț*.

* * *

Apărut în anul 2020 la Editura Neuma din Apahida, în Colecția Arcadia, volumul de 350 de pagini intitulat *Puterea secretă a cărților: cronici literare* aduce între copertele sale texte de așa-zisă «critică literară», dar ele sunt mai mult de atât: multe certifică talentul de portretist al criticului literar Menuț Maximinian, pe fundalul unei metode hermeneutice erudite. Găsim și anchete preluate din revistele culturale privind, bunăoară, starea lecturii, interesul pentru carte al generațiilor prezentului tehnologizat, digitalizat, sau răspunsurile autorului la anchete ale unor publicații, ca splendidul omagiu adus satului românesc în speța Diugului natal năsăudean.

„Cronicile literare” ale lui Menuț Maximinian alcătuiesc așadar portrete de poeți, prozatori, scriitori, academicieni și alți oameni de cultură-artă-spirit – portrete demne de orice istorie literară. Accentele encomiastice sunt firești, subînțelese la texte scrise sub impulsul admirației și respectului pentru subiectul ales de comentatorul-cronicar. Cronicarul năsăudean practică ceea ce E. Lovinescu numea «critica prietină», constructoare de efigii culturale. Este vorba de o critică actuală în sensul perenității, departe de mentalitatea proletcultistă a criticii demolatoare cu program, reluată «postdecembrist» sau, dacă vreți, reanimată neomarxist de unii croniciari sastisiți ai vieții noastre

literare, cu veleități de vidanjori interesați corect politic. Pentru că onestitățile lui Menuț Maximinian sunt comandate doar de erudiție neînregimentată vreunui curent profitabil de opinii și de propria decență în abordarea și tratarea subiectelor alese și supuse comentariilor critice: cărțile cele «frumoase și de folos», cum îndemna cândva, în *De neamul moldovenilor*, cronicarul Miron Costin cel decapitat, ce-i dreptul, în urma uneltirilor fratelui său... Magnanim și ferm, Maximinian nu atacă pe nimeni ci prezintă ca pozitive, lăudabile, favorabile cultural, chiar situații controversate de alții, spre exemplu: «Lista canonică a literaturii române» (*Timpul nesfârșit și duhul poveștii*, p. 241). *Puterea secretă a cărților* devine astfel o pledoarie pentru literatură-cultură-spiritualitate, în felul culesului unei grădini roditoare, cu vaste notații biografice, în răspărul ideii că ar putea să nu conteze deloc și statura morală a autorilor, ci doar valoroasa lor operă cu totul independentă și abordabilă strict estetic, aseptice: „Dar înainte de a vorbi despre jurnal, să-l cunoaștem pe autorul acestuia. Liviu Ioan Sticiu are o poveste de viață interesantă” (*Un imprevizibil*, p. 227). Aceeași lăudabilă originalitate a criticului literar o manifestă și poetul Maximinian, atitudine care îl detașează net de plutonul mizerabiliștilor atentatori la bunul simț general și la cel estetic în special.

Între cele două cicluri poetice, cum și între cele două cărți în sine, relația ar putea fi «produsul unui cuplaj al dimensiunii contemplative cu cea experimentală», întrucât «lumea este proprietatea privată a sinelui», iar «publicul este derivabil ontologic din privat», după cum specifică Virgil Iordache în studiul *Lanțul ființei: inversarea inversării sensului*, în revista IDEI ÎN DIALOG, 2000, reluat în 2020 cu titlul *Unde este Dumnezeu?*, pe marginaliaetc.ro., în legătură cu un recent volum de filosofie românească. Între volumul de versuri *Crucea nopții*, din 2018 și cel de critică literară *Puterea secretă a cărților*, apărut la 2020, găsim puntea unei legături directe, așa cum directă este și naturala continuitate a scriiturii aceluiași condeier, anume titlul *Copilul de apă*, la p. 9, între *poesii* și respectiv pp. 341-344 între cronicile literare.

AUTHOR BIO:

MIHAI POSADA is a poet, essayist and publicist. Born in 1953, in Sibiu, graduated studies in Journalism and PhD (Doctor) in Philological Sciences of "Lucian Blaga" University of Sibiu, member of the International Association of Romanian Writers and Artists LiterArt XXI (Atlanta, Georgia, USA) – since 2003, also of Writers' Union of Romania, Sibiu Branch – since 2008, he is a member of the advisory board of the journal ORIGINS - ROMANIAN ROOTS (Lawrenceville, GA, USA) by one decade. Between 2001-2016 he was editorial secretary of *Tribuna*, the daily newspaper of Sibiu.